

Herdenken

Op 15 augustus wordt herdacht dat Nederlands Indië werd bevrijd van de Japanners. Een bevrijding was het in wezen niet, want de Japanse militairen bleven 'de baas'. Nu voor het waarborgen van de veiligheid van hun voormalige Nederlandse gevangenen, omdat die nu belaagd werden door de aanhangers van Soekarno, die op 17 augustus de republiek Indonesië had uitgeroepen. Die Japanse bewaking was hard nodig, want de Soekarno-aanhangers deinsden er niet voor terug om de Nederlandse overlevenden van de

Jappenkampen alsnog om het leven te brengen.

Ieder jaar wordt in Den Haag deze bevrijding van Nederlands Indië herdacht met een kranslegging bij het Indische monument in die stad. Daarbij zijn merkwaardigerwijs altijd vertegenwoordigers namens de Nederlandse regering aanwezig, maar nooit officieel van het Koninklijk Huis. In Nederland ligt het zwaartepunt bij de Dodenherdenking op 4 mei toch vooral op de oorlog in Nederland zelf, terwijl ook in Nederlandse Indië de Tweede Wereldoorlog een zware wissel trok op de Nederlandse en Nederlands Indische inwoners. Het leven in de kampen was zwaar en mensonterend en de gevangenen die naar kampen in Birma, op Malakka en Japan werden gevoerd, gingen een zwaar leven tegemoet, waardoor velen stierven. De Birmaspoorweg staat voor die verschrikkingen symbool. De herdenking op 15 augustus is dan ook meer dan gerechtvaardigd, want van het lijden in Japanse kampen is hier in Nederland weinig bekend. Het lijkt wel of we er niet in geïnteresseerd zijn.

Merkwaardig is het dat hier steeds weer de vraag opduikt of er niet eens moet worden gestopt met het herdenken van de slachtoffers van de 2^e Wereldoorlog. Argumenten daarvoor zijn: het is al zo lang geleden, er zijn steeds minder overlevenden, de jeugd weet er steeds minder van. Dat is vreemd want in landen als België, Frankrijk en Engeland worden nu, 100 jaar na het einde van de 1^e Wereldoorlog, nog steeds de slachtoffers van die oorlog herdacht. In Engeland geschiedt dat rond 11 november met een indrukwekkende plechtigheid in de Royal Albert Hall, waar aan het eind altijd een sneeuw van klapproosblaadjes naar beneden komt als herinnering aan de poppies (klaprozen) die tijdens deze afschuwelijke oorlog rijkelijk bloeiden in Flanders Fields (Vlaanderens velden) en waar een beroemd gedicht op is gemaakt.

In België is 11 november de Nationale Feestdag vanwege de wapenstilstand die in 1918 's nachts om 5 uur 's morgens werd getekend in een treinwagon in Compiègne. Dat is dan een dag van herdenken en feest. Na vijf jaar was de bittere ellende van de Grote Oorlog (zoals WO 1 in België wordt genoemd) voorbij en brak voor onze Zuiderburen eindelijk de tijd van vrede weer aan. Op die 11e november is er in de hoofdstad Brussel altijd een grote militaire parade, maar ook in andere gemeenten wordt het einde van de Grote Oorlog herdacht en dat kan leiden tot soms een bizarre gebeurtenis. Zo is er het verhaal van een grote

gemeente met grote kern als centrum en een aantal dorpen rondom. Daar werd ook ieder jaar die oorlog herdacht met kransleggingen bij de monumenten in alle kernen. De burgemeester maakt daar veel werk van, want in iedere kern houdt hij een afzonderlijke toespraak die hij in de weken daarvoor goed voorbereidt. Begonnen wordt in de kleinere plaatsen en als afsluiting is er een kranslegging bij het monument in de centrumplaats. Daar gebeurt door een afvaardiging van het college van burgemeester en schepenen en de gemeenteraad. Er wordt al vrij vroeg begonnen, zodat de laatste kranslegging in het begin van de middag kan plaatsvinden. Onderweg wordt er gezorgd voor koffie en broodjes, want met een hongerige maag is het slecht herdenken. Maar de Belgen zouden de Belgen niet zijn als men het onderweg bij het versterken van de inwendige mens alleen bij die koffie en broodjes hield. Een pintje wil er op den duur ook wel in en bij één van die herdenkingen vloeide het gerstenat rijkelijker dan men gewoon was. En zo kon het dan ook gebeuren dat bij de laatste kranslegging de stemming in het gezelschap vrij jolig was. Ook de burgemeester was niet helemaal van smetten vrij. Traditiegetrouw werd door enkele schepenen eerst de krans gelegd, waarna de burgemeester met een wat onvaste stem nog een korte gedachtenisrede uitsprak. Daarin stak hij de

loftrompet over de moedige strijd van de gezamenlijke strijdkrachten van België, Frankrijk en Groot Brittannië. Maar kennelijk had het gerstenat zijn gedachten wat beneveld, want zijn toespraak werd steeds luchtiger van aard en aan het einde van vroeg hij om een driewerf hoera voor de gesneuvelden van de Eerste Wereldoorlog. Het leverde de goede man heel wat gefronste wenkbrauwen op. Er kwam ook nog een debat in een raadsvergadering met een excuus van de burgemeester en een aantal stukken in diverse kranten. Het merkwaardige echter was dat het gezelschap vooral kwalijk had genomen dat men buitenom de koffie om nog andere dranken had gedronken, waardoor de burgemeester zich in zijn toespraak vergaloppeerde. Over de woorden die hij gebruikte werd er niet geschreven of gesproken. In Nederland zou een dergelijk voorval ongetwijfeld meer stof hebben doen opwaaien met waarschijnlijk een motie van wantrouwen tegen de burgemeester, Kamervragen aan de minister die over de burgemeesters gaat en de vraag of dat soort herdenkingen nog wel moeten worden gehouden en, zo ja, dat daar misschien ook een protocol voor moet worden opgemaakt.

Maar niet in België. Er werden stevige woorden aan het voorval besteed, maar geen discussie of de vraag of de herdenking het volgende jaar wel of niet moest doorgaan. Dat in geen geval, want er werd in de discussie rekening gehouden met het Waarom van de herdenking. Namelijk de strijd van die honderdduizenden militairen van allerlei nationaliteiten die voor de vrijheid van de Belgen hebben gevochten en waar nu geen overlevenden meer van zijn. Het is daar de gewoonste zaak van de wereld.

Herdenken van en feesten om de bevrijding van onderdrukking en moord vanwege afkomst, rijkdom, geslacht, godsdienst of welke reden dan ook, mag nooit een onderwerp van discussie zijn. Oorlog en onderdrukking bestaan al sinds mensenheugenis en het herdenken van de strijders tegen onrecht en de burger slachtoffers mag nooit ophouden. Het is een dure plicht van ieder die in een vrij land wil wonen. Laten we dit als ouderen altijd doorgeven aan onze kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen.

Augustinus